

Druk en dwars (www.drukendwars.nl)

“Wij willen absoluut niet dat ons kind nu getest wordt op ADHD. Hij is 5 jaar en wij vinden het diagnosticeren van zo'n jong kind overtrokken. Maar als de school niet kan inspelen op het gedrag van ons kind en er daardoor een onhoudbare situatie ontstaat, wat moeten wij dan nog?”

Terwijl sommige gezinnen met een kind met ernstige ADHD problematiek op de wachtlijst staan voor specialistische hulp, worden andere ouders onder druk gezet om tegen hun wens in hun kind psychiatrisch te laten onderzoeken en behandelen. Ouders die wel handvatten willen bij de opvoeding van hun pittige zoon of dochter, maar geen psychiatrische diagnose voor hun kind, vallen soms tussen wal en schip omdat hulp zonder kindgebonden label nog lang niet overal vergoed wordt. Het primaire doel van het project Druk & Dwars, is een aanpak implementeren en evalueren waarmee onnodige en soms zelfs ongewenste verwijzingen naar de tweede lijns zorg voorkomen worden, zodat specialistische hulp bewaard kan blijven voor gezinnen met kinderen met ernstige ADHD problematiek.

Een moeizame start

Al sinds 2011 pleitten Laura Batstra en Sanne te Meerman voor het organiseren

van hulp aan ouders en leerkrachten zonder kindgebonden ADHD label. In die jaren was dit nog vloeken in de spreekwoordelijke kerk; subsidieverstrekken en andere betrokkenen waren er stellig van overtuigd dat een classificatie ADHD een voorwaarde is voor het bieden van passende hulp. Hulp zonder een DSM-diagnose als ADHD werd dan ook niet of nauwelijks vergoed.

FNO was de eerste die voorzichtig investeerde in de ideeën van Batstra en Te Meerman. Met dit geld konden zij een pilot opzetten waarin belangrijk voorwerk is verricht voor het huidige Druk & Dwars. Dankzij verdere investeringen van de Hanzehogeschool, de afdeling Ontwikkelingspsychologie van de RuG, ZON-MW en zes Groninger gemeenten, kon het project vanaf 2015 gaan lopen in Stadskanaal, Haren, Groningen, Delfzijl, Appingedam en Loppersum.

Druk & Dwars is inmiddels uitgegroeid tot een goedlopend project met drie promovendi, pionier Sanne te Meerman als bevoegde projectleider, en het Lectoraat Integraal Jeugdbeleid van de Hanzehogeschool onder leiding van dr. Jeannette Doornenbal als stevige thuisbasis. Orthopedagogiek droeg bij door het promotieonderzoek van Sanne te Meerman gedeeltelijk voor te financieren.

Drie pijlers

De activiteiten van het team van Druk & Dwars berusten op drie pijlers:

1. Leerkracht-begeleiding en laagdrempelige, groepsgebonden ouderondersteuning bij als druk en dwars ervaren gedrag van kinderen. Leerkrachten krijgen een individuele cursus aangeboden, ouders volgen in groepsverband een training van 7 bijeenkomsten. Tijdens deze trainingen worden algemene en specifieke op dit soort gedrag afgestemde (opvoed)vaardigheden aangeleerd. Het groepselement van de oudertraining, vaak zeer gewaardeerd door de deelnemers, zorgt voor (h)erkenning en draagt vaak al bij aan het normaliseren van opvoedproblemen.
2. Dat normaliserende aspect is dan ook een van de uitgangspunten van de 'getrapte diagnostiek', de tweede pijler van Druk & Dwars. Laura Batstra heeft deze 'Stepped Diagnosis' ontwikkeld samen met de Amerikaanse psychiater professor Allen Frances, de voorzitter van DSM-IV en tevens belangrijke criticus van DSM-5. Getrapte diagnostiek beoogt overbehandeling te voorkomen zonder onderbehandeling te riskeren. In het geval van Druk & Dwars gedrag betekent dit ondermeer dat laagdrempelig orthopedagogische ondersteuning wordt aangeboden zonder kindgebonden classificatie zoals ADHD.
3. Voorlichting over wat ADHD wel en niet is vormt de derde belangrijke pijler in Druk & Dwars. Belanghebbende partijen zetten ADHD nog steeds op veel plekken neer als een erfelijke hersenaandoening die zonder (medicamenteuze) behandeling verschrikkelijke gevolgen heeft. De meest recente onderzoeken laten echter zien dat ADHD veel minder erfelijk is dan doorgaans wordt aangenomen, dat hersenverschillen tussen groepen kinderen met en zonder ADHD-gedrag minimaal en in de volwassenheid zelfs verdwenen zijn, en dat medicatie op de lange termijn het kind geen voordeel biedt maar wel serieuze bijeffecten zoals groeivertraging heeft.

DRUK ~~EN~~
& DWARS

Maatschappij

Ouder- en leerkrachthulp zijn geen wondermiddelen, maar op de korte termijn wel even effectief als medicatie. Naast ouder- en leerkrachtbegeleiding pleit het team van Druk & Dwars in haar publicaties en lezingen voor maatschappelijke aanpassingen en overheidsmaatregelen, zoals investeren in onderwijs en in armoedebestrijding. Armoede is namelijk een belangrijke voorspeller van ADHD-gedrag en de enorme werkdruk in het onderwijs maakt dat leerkrachten minder energie en ruimte hebben om om te gaan met druk en dwars gedrag in de klas.

Publicaties

Het team van Druk & Dwars hecht eraan om niet alleen in wetenschappelijke tijdschriften maar ook in media voor het bredere publiek te publiceren. Een greep uit onze recente output:

- Wienen, A.W., Batstra, L., Thoutenhoofd, E., Bos, E.H. en De Jonge, P. (2018). Do troublesome pupils impact teacher perception of the behavior of their classmates? *European Journal of Special Needs Education*. 1 – 10. Bert Wienen laat zien dat hoe meer pittige kinderen leerkrachten in de klas hebben, hoe negatiever ze het gedrag van de andere leerlingen zien. Dit pleit voor een contextuele benadering in diagnostiek en behandeling die

'Voor ons kwam deze cursus precies op het juiste moment' vertelt een deelnemende vader achteraf. 'Naast het bieden van meer structuur en duidelijke regels heeft dat het gedrag van onze zoon gigantisch veranderd (...). Onze zoon is van drie driftbuien per dag naar een boze bui in de week gegaan en tegenwoordig vraag ik me steeds vaker af: moet ik me hier nou druk om maken?'

tegenwoordig juist overwegend individueel gericht is.

- Meerman, te S., Batstra, L., Hoekstra, R. & Grietens, H. (2017). Study books on ADHD genetics: balanced or biased? *Int J Qual Stud Health Well-being*. 2017 Jun;12(sup1):1305590. Sanne te Meerman laat zien dat veel studieboeken de erfelijkheid van ADHD sterk overschatten, omdat alleen de resultaten van gemankeerde tweelingstudies weergegeven worden terwijl de resultaten van de meer nauwkeurige moleculaire genetische studies – die tot veel lagere erfelijkheidscijfers komen – onvermeld blijven.
- Foget, L.E., Van Haeringen, C.J. Te Meerman, S., Batstra, L. (2017). Wat leert de jeugd van educatieve kinderboeken en ADHD? *Orthopedagogiek: Onderzoek en Praktijk*, 56 (9-10), 170-182409 (september-oktober 2017). Masterstudenten Linda Foget en Caroline van Haeringen laten zien dat educatieve kinderboeken ADHD overwegend neerzetten als een erfelijke hersenafwijking waar pilletjes voor zijn. Er is nauwelijks ruimte voor omgevingsfactoren.
- 'ADHD is niet de oorzaak van ADHD-gedrag' Interview met Laura Batstra in het Nederlands Dagblad, 28 november 2017.
- Reïficatie: hoe het ADHD-concept het onderwijs dreigt te verarmen. Artikel van Sanne te Meerman in GGZtotaal, november 2017.

Laura Batstra en Sanne te Meerman

